

hoord, hoeveel
oor schoolkin-

ier en vijf jaar
tagd met een
zen kunnen?!
e maar 'tbest
hen!
ordig ook de
loet, in plaats
aan gymnastie
ten voor vak-
ven moeten.
ze van zijn
n? de hoog-
kindervriend,

kleuterschool,
hooger hand

mmend met een
og niets kent
er fysiek
wd.
ige winst van

w helaas niet
a maar wijzer
al: de wereld

W. B. H.

W. B. H.

rysch spreken".

rijft de heer A.
a tegenover den
het eerst een

van Elisa. Daar
ng van Damas-
sen groote gunst

gend goed voor
oog bezoek, zeer
zal hij zich op
emen tegenover

iet eens aan de
s voorpoort van
Meer niet.
hij 't doen wil

en — Elisa kan
raël worden —

tegenover den

geraakt!
dank in 'thart

Elisa. Dan komt
zijn zegen: Ga

tel als volgt:

l bij Elisa, maar
hield hij hoog.
an.

te tijd de kerk
God hooghoudt
Juist het zuiver
ie der kerk, dat
t alleen kan de

haar nooden tot
den, dan is zij
kerk ook een
geschenken ont-
bied voor onze

at men „onze“
laarin. Maar als
lisa, dan moeten
benken afwijzen
en, zooals Elisa
ereld mocht ge-

en de onzuivere
d nieuwmodisch

tiën en de vrede.
ra gereisd heeft,

in wat ik in de
Java heb ont-
de Hollandsche
Gereformeerde
lijk aan die
ter van de zee
naal niet los te
istorie. Vandaar,
in die mate) de
and aan de orde
iet die „scherpe“
lle polemiek. Ik
ormeerde leiders
r onsympathiek

stonden ten deze tegenover dat gedeelte in de
Hollandsche Kerkelijke (ook Geref.) Pers. Hoe dit ook
zij, de Gereformeerde actie in Indië acht ik van
bijzonder gewicht.

't is maar gelukkig, dat de auteur zijn laatste vol-
zin laat beginnen met „hoe dit ook zij...“ Want er zou
wat anders voor den dag kunnen komen, als ik eens
wilde klappen uit oncontroleerbare particuliere gesprek-
ken en pas uit Java ontvangen brieven...

Maar dat doen we maar niet.

Ik hoop voorts, dat de gansch vertroostende gesprek-
ken, waarop de auteur reflecteert, de historie hebben
gesteld gelijk ze is: ze zullen dan den geachten logé
hebben gezegd: als U in Holland geen polemiek hebben
wilt, och, valt U dan maar niet aan. Want de anderen
vielen U niet aan, doch gij hen. En ze hebben, naar
christenplicht, U alleen maar geantwoord. „De Weeker“
redacteur moet zich niet bedwelmen aan zijn beruchte
„morphine“...

Behoeft voor het menschenhart.

In het „Algemeen Weekblad“ schrijft een inzender,
Dr W. L. C. Coenen:

Natuurlijk heeft het mij, gelijk velen anderen, ge-
ergerd, dat het nu in Duitsland heet, dat het
Christendom toch eigenlijk van Germaanschen oor-
sprong is — en dat tenminste Joseph een Arijer ge-
weest moet zijn.

Maar mijn ergernis is toch slechts van korten duur
geweest. Want weliswaar blijkt hieruit opnieuw, hoe
ook het godsdienstige leven in Duitsland doortrok-
ken is van het chauvinistische zuurdeeg; maar er
blijkt toch, dunkt me, ook iets anders, iets meer ver-
heugender uit: n.l. dat men zich het Christendom weer
heel eigen maken wil. Men verlangt weer „nach dem
lieben Heiland“, zooals die eeuwenlang onder het Duit-
sche volk heeft gewoond; zooals men Hem heeft ge-
kend uit de vele stereotiepe wandplaten, kalender-
prenten en schilderijen, zelfs uit de wondere Kerst-
verhalen en liederen, uit eigen langjarige volks-
ervaring, mag men gelukkig zeggen.

Als den Gast aan den disch, als den Vriend der
Kinderen; als den Trooster bij het graf; als den Be-
schermers tegen het kwaad; als den Oprichter der
gevallenen.

„Wie zou in en met het volk heeft geleefd, kan geen
vreemdeling zijn; kan niet behoord hebben tot een
andere natie, een ander ras.“

Dit is zoo begrijpelijk.

Hoe schilderden de vrome Middeleeuwen hun Chris-
tus? Als een Jood?

En toch wisten de tijdgenooten der Kruisvaarders
waarschijnlijk wel, hoe het er in het Oosten uitzag
en welk menschen-type er woonde.

Hoe is het traditionele beeld van Jezus in de
Roomsche Kerken?

Wat geven ons de winkels van religieuze artikelen
te zien?

Zeker geen Joodsche typen. Kerder gaan die tra-
ditionele voorstellingen terug op Italiaansche barok-
schilderijen en beelden, die al evenmin Semieten tot
model hadden gebruikt.

Allemaal uit onkunde?

Zeer onwaarschijnlijk. Veeleer uit de behoefte om het
eigene, zij het het geïdealiseerde eigene, tot uitdrukking
te brengen.

En zoo moet het toch immers ook zijn voor het
menschenhart.

Feitelijk is het mij met het citeeren slechts om den
laatsten volzin te doen. Hier zegt de schrijver nu net
precies het omgekeerde van wat wij, Gereformeerden,
willen en voor den mensch noodzakelijk achten. Het
„eigene“ „idealiseeren“, dat is niet God dienen, doch zich-
zelf tot 'n afgod maken, en zich van den dienst van
God vervreemden, ons buiten de mogelijkheid daarvan
plaatsen.

De „precies tegenovergestelde koers“ in de politiek.

Eenige weken geleden had ik de gelegenheid, op een
meeting der Anti-revolutionairen in Rotterdam er op
te wijzen, dat men zich deerlijk vergist, indien men
meent, dat de theologische strijd dezer dagen bui-
ten de kwesties der Anti-revolutionaire of Christelijke
politiek omgaat. Het verzet in theologisch-kerkelijke
bladen tegen de z.g. dialectische theologie b.v. was ook
voor onze A.-R. politiek een noodzaak: want haar grond-
beginselen tasten de grondslagen der Christelijke poli-
tiek evenzeer aan als die der Gereformeerde Kerkleer
en -orde.

Als om te bewijzen, dat zulke opmerkingen niet voor
niets, en heusch niet voor de aardigheid worden gedaan,
citeer ik hier een recensie van een „hersteld-verband“-
predikant Ds J. C. Aalders, die in het ethische orgaan,
het „Algemeen Weekblad“, aldus schrijft:

A. Janse, „De verhouding van Christelijke
politiek tot de wereldsche“.

N.V. De Graafschap, Aalten, 1933. Prijs
f 1.75.

Dit boekje is een geestesproduct van het Neo-
Calvinisme over welke richting Dr Miskotte
in het Aprilnummer dezes jaars van
„Onder Eigen Vaandel“ vonnis sloeg. De
schrijver waagt een poging om het tegenwoordig
samengaan van de A.-R. partij met haar vroegere
bitterste tegenstandster, de Liberale partij, goed te
praten. Rechts en links, vroeger door een principiële
kloof ook practisch gescheiden, nu arm in arm pro
patria. Nu, dit laatste is nog zoo erg niet. Als de
politiek zich wijzigen moet, doordat de omstandig-
heden, gelijk de laatste jaren over heel de wereld
het geval was, een schicksalhaft verloop nemen, dan

kan voor elke partij de noodzaak intreden om een
precies tegenovergestelde koers te vol-
gen als tevoren. Wanneer het getij verloopt, verzet
men de bakens. Maar daarbij komt het dan ook dubbel
aan op de wijze waarop zoo iets principiële gerecht-
vaardigd wordt. De schrijver verkeert — met velen —
in den goeden waan, dat alles principiële ook nog eender is als voor, zeg der-
tig jaar. Ook bij hem en de zijnen. Ten onrechte.
Wie met Christelijke bewustheid leeft en met open
oogen de ontwikkeling van leven en wereld is blijven
volgen, weet beter. De naïveteit van den schrijver
— een eerlijke maar niettemin gevaarlijke naïveteit —
blijkt uit de opname in zijn boek (als appendix) van
het statige en goed gedocumenteerde rapport eener
Synodale Commissie van de Gereformeerde Kerken
te Utrecht 1906. Juist dit naast elkander plaatsen
van verleden en heden dringt tot vergelijking. Welk
een verschil. De officieel-kerkelijke stem
is een grafstempel, representatie van een eerbied-
waardig verleden. Men kan de ernst er van waar-
deeren zonder de overtuiging te deelen. Daarentegen
maakt toen en stemming van het heden
het moeilijk dit alles ernstig te nemen.
Hoe vlak en dor, hoe zielloos en beredeneerd. De
ernst van de Christelijke houding is vervalscht en
doet met teleurstelling vragen, of hier nog wel geeste-
lijke continuïteit met het verleden heerscht. Kortom:
ons lijkt de poging van den schrijver slecht geslaagd;
hij deed zijn eigen verleden geen dienst, en het heden
nog minder.

Nog twee opmerkingen: het kerkhistorisch gedeelte
(Hoofdstuk II) is tendentius. En: schimpscheuten,
als op bladz. 23 en 39 tegen de dialectische
theologie zijn een ernstig scribent onwaardig.

Het heeft geen zin, hierop in te gaan.

Wel heeft het zin, er aan te herinneren, dat deze
schrijver is opgetreden, indertijd, als bestuurslid van
een z.g. „Calvinistenbond“, en dat men soms nog be-
zwaar maakt tegen de critiek, die op de samenstelling
van dien Bond is uitgebracht.

Men kan zien, wat er van het „Calvinisme“ hier te-
recht komt.

Oók van de Christelijke, Calvinistische politiek.

Zullen de oogen opengaan?

Of zal men nog langer ontevreden zijn op wie tegen
dergelijk gemanooeuvreert? Het Kuyperhuis
heeft hier wel toe te zien, of de uitlatingen van som-
migen, die de critiek op den Calvinistenbond benepen
noemden, niet dienen herzien, en zoo noodig, hardop
verloochend te worden. De steenen roepen, zeg ik; en
of men dat „naief“ noemt, hindert niet.

Doctoraal examen voor predikanten?

Ds F. C. Meijster heeft in „Rotterdamsche Kerkbode“
een artikel gewijd aan wat ik onder bovenstaand hoofd-
onlangs opmerkte onder „Kerkelijk Leven“. Eerst spreekt
Ds Meijster uit, dat het een reden tot blijdschap is, dat
de vorming onzer theologische kandidaten in de laatste
jaren zoo goed is en in wetenschappelijk opzicht blijkt
niet achter te staan bij wat aan de rijksuniversiteiten
hun gegeven wordt. Daarna vervolgt Ds Meijster

Toch zou het verkeerd zijn, als er nu onder ons
een valsche zelfvoldaanheid over die opleiding ging
heerschen en we op onze lauweren gingen rusten.
Veeleer moeten we ons telkens beraden, of de taak
der Kerken, in sterk veranderde tijden, geen nieuwe
roeping meebrengt inzake de opleiding tot den Dienst
des Woords. Stellig moet er in die opleiding stabiliteit
en continuïteit zijn. Niet elke modegril op wetenschap-
pelijk gebied mag ons dringen den gang der studie in
andere richting te leiden. Maar we mogen toch nooit
achter het leven uit de verte aan komen sukkelen.
Aan de kerk zijn de Woorden Gods toevertrouwd. De
opening der woorden kan alleen ook in het donker
van onzen tijd licht geven.

Daarom moeten aan de bediening van dat Woord,
zal die waarlijk vruchtbaar zijn voor Kerk en wereld,
in het leven onzer eeuw zware eischen gesteld worden.

Voor zoover aan die eischen door verbredening en
verdieping der Opleiding voldaan kan worden, moet
alles in het werk gesteld worden, wat tot bereiking
daarvan dienstbaar kan zijn. Met minder mag de Kerk
niet volstaan.

Hierna herinnert Ds Meijster aan het ook door ons
gereleveerd referaat van prof. Brouwer, en zegt:

Dr K. Schilder, onze benoemde Hoogleraar te
Kampen, dezen wensch van Prof. Brouwer in „De
Reformatie“ vermeldend, voegt daar eenige beschou-
wingen en vragen aan toe, aan de overweging waar-
van wij ons, mijns inziens, in onze Kerken niet ont-
trekken mogen.

Dr Schilder toch is van oordeel dat, wanneer „ge-
dachten als die Prof. Brouwer uitte, veldwinnen, (en
wij, Gereformeerden, mogen ons niet isoleren van de
Nederlandsche toestanden over heel het onderwijsge-
bied) daarmee voor de Gereformeerde Kerken de nood-
zaak gegeven wordt tot nadenken over de vraag, of
niet haar eigen hogeschool de mogelijkheid tot af-
legging van het doctoraal examen moet openen“.

Laat nu niemand, voorbarig oordeelend, zeggen dat
Dr Schilder op deze wijze het promotie-vraagstuk weer
aan de orde wil stellen, in de veronderstelling dat, als
er maar eerst een vlaggestok uit het venster wordt ge-
stoken, daar vanzelf wel een vlag aan komt, omdat
niemand met zoo'n leegem stok duurzaam genoeg
neemt.

Want Dr Schilder wil dit probleem zien in het teek-
en van het ambtelijk belang, de ambte-
lijke loopbaan, de praktijk der kerken
zelf, en niet onder het licht van en in onlosmakelijk
verband met de promotie-recht-kwestie.

„Niet onmogelijk, zoo besluit hij, dat over de instel-
ling van dit doctoraal examen onder zulk aspect

op den duur genoegzame eenparigheid eerder te ver-
krijgen is, dan zoo op het eerste gezicht over het pro-
motierecht mogelijk schijnt.

Temeer, omdat de Gereformeerde Kerken op eigen
gelegenheid kunnen uitspreken, dat zij voor een verder
dan nu gaande wetenschappelijke vorming van haar
predikanten voor zichzelf heil verwach-
ten, en dus zelfstandig, ongeacht het tempo, waarmee
Prof. Brouwer's gedachten ingang vinden, haar hou-
ding in dezen kunnen bepalen.

Metterdaad, Dr Schilder heeft daarmee een ge-
wichtige vraag aan de orde gesteld, waarvan wij ons
m.i. niet met een handomdraai of met schouderop-
halen af mogen maken. Ik ben het geheel met hem
eens dat het belang onzer kerken ons al meer zal gaan
dringen om met ernst te bezinnen over de wensche-
lijkheid en mogelijkheid van verder en dieper gaande
wetenschappelijke vorming onzer toekomstige predi-
kanten. Gaarne wil ik daar iets naders over zeggen.
Want wat Dr Schilder te berde brengt, leeft ook in
mijn geest. Met den naam Doctoraal examen kan ik
in dit verband niet dwepen. Daarin zal ik wel niet
alleen staan. Als wij maar over het zakelijke accor-
deeren.

We zullen met belangstelling volgen wat Ds Meijster
verder opmerken zal.

BOEKBESPREKING

Ons Suriname, door H. G. Steinberg, met
gedeeltelijke medewerking van G. J. Staal.
Zendingsboekhandel — Den Haag.

Het ligt in onze bedoeling om zoo spoedig mogelijk
over dit boek een artikel te schrijven in de rubriek
„Zending en Evangelisatie“. Wij willen echter niet wach-
ten met het vestigen van de aandacht onzer lezers op
dit boek, dat juist op tijd verschijnt. De Zending in
Suriname verkeert in grooten nood; de Broedergemeente
te Zeist heeft zich genoodzaakt gezien haar arbeid in
Suriname belangrijk in te korten. Lezing en bestudeering
van dit boek kan Christelijk Nederland wakker schud-
den. De Zendingdirecteur Steinberg heeft zijn taak op
voortreffelijke wijze volbracht; het eerste hoofdstuk over
land en volk is geschreven door den Oud-Gouverneur
Staal. De waarde van dit boek, hetwelk in een schit-
terenden prachthand slechts f 3.90 kost, wordt verhoogd
door 40 fraaie platen, een Handleiding van 16 blz. en
een Atlasje met 27 kaartjes. Leeszaal, bibliotheken,
verenigingen, zendingstudiekringen, en allen, die be-
lang stellen in de Zending in het algemeen en in die
van Suriname in het bijzonder, zullen goed doen zich
dit werk van meer dan 350 blz. aan te schaffen.

J. D. W.

Mijlpalen uit mijn Leven, door Eva van
Tiele-Winckler.
J. N. Voorhoeve — Den Haag.

Dit boekje van 140 blz. kunnen wij dringend aan-
bevelen. De korte levensbeschrijving door wijlen mej.
H. S. S. Kuyper van „een Moeder Eva“, doet ons dade-
lijk zien, dat wij in dit boekje iets bijzonders ontvangen.
Het geloof van Eva is heerlijk groot, haar gebeds-
verhooringen zijn treffend, haar arbeid dwingt onze be-
wondering af, en heel haar leven kan ons tot heilige
jaloerschheid verwekken. De prijs van dit keurig uit-
gegeven boekje is slechts f 1.25 en geb. f 1.75.

J. D. W.

„De Macedoniër“.
Gebr. Zomer & Keuning — Wageningen.

Voordat het jaar ten einde loopt, willen wij nog eens
de aandacht vestigen op ons Zendingstijdschrift „De
Macedoniër“. Wij nemen als voorbeeld de elfde afle-
vering, welke buitengewoon rijk van inhoud is. Hier klinkt
een stem ons tegen uit Engelsch-Indië in het artikel van
Ds A. Pos: Indië's houding tegenover Evangelie en
Zending; Dr S. Huizenga schrijft over: De ontwikkeling
van 't Christendom in China; hij werpt een bijzonder licht
op het modernisme in de Zending aldaar. Ds H. Bergema
zet zijn artikelenreeks voort: Over de beteekenis van
de kennis der Javaansche Cultuur voor het verstaan
van de Javaansche Levensvisie; Ds Bergema levert
prachtig werk. Dan volgt een breede bespreking van
„Merkwaardig Denken“, het nieuwe boek van den oud-
zendeling Ds D. K. Wielenga. Ook hebben wij in deze
aflevering weer een artikel over Jodendom en Joden-
heid door Ds Velders „Van mijn Uitkijk“ door Ds D.
Pol, besluit deze aflevering. „De Macedoniër“ is o.i.
de laatste jaren belangrijk vooruitgegaan. Het gevaar
is, dat sommigen wegens den crisistijd dat het einde
van den jaargang zullen bedanken; dit zou ernstig te
betreuren zijn, ook voor het tijdschrift zelf, dat slechts
bij algemeenen steun kan bestaan. Het zal zelfs noodig
zijn, dat nieuwe intekenaren zich bij de oude voegen.

J. D. W.

Zooals ieder jaar ontvingen we ook nu weer een
aantal *scheurkalenders*, die, alle welverzorgd, ook elk
op zichzelf een sieraad zijn aan den wand.

Meerendeels zijn ze oude bekenden, die reeds lang in
onze gezinnen hun plaats hebben verworven.

Voorreest is er de *Maranatha-kalender*, uitgave van
J. H. Kok te Kampen, geredigeerd door Ds J. J.
Knap Czn. Het schild, in zachte kleuren gehouden,
stelt voor den val van Jericho's muren bij het bazuin-
geschal der Israëlieten. Een premieboek, getiteld „Voor
Troon en Altaar“ door *Toussaint Bokma* is bijgevoegd,
dat een verhaal brengt uit den tijd van Jerobeam.

Dan: *Filippus' Kalender*, uitgave van het Tractaat-
genootschap „Filippus“ (J. B. v. d. Brink & Co., Zut-
phen). 't Schild geeft een mooie afbeelding van de oevers
der Jordaan, waar Johannes doopte. Als premie is toe-
gevoegd een geïllustreerd verhaal uit de dagen der af-
scheiding „Als ik zal vreezen“, door P. de Zeeuw. Voorts